

[Dojam bez argumenata](#)

Blog

Posted by:

Objavljeno: 2012/7/26 10:17:44

Nakon što sam na konferenciji za novinare najavio da æe Klub zastupnika Hrvatskih laburista – Stranke rada u zakonodavnu proceduru uputiti prijedlog izmjena Zakona o obveznim odnosima u cilju ukidanja takozvane „valutne klauzule“, uvaženi struènjak gospodin Guste Santini, bez da je mogao vidjeti ili èuti argumente našeg prijedloga, pokušava uæi u polemiku sa mnom kao da se radi o mom osobnom stavu ili prijedlogu. (<http://www.poslovni-savjetnik.com/blo...uta-tema-valutna-klauzula>)

Gospodin Santini piše: Stièe se dojam da je gospodin Lesar uspio u svojoj namjeri, bez argumenata, osporiti kredite vezane uz valutnu klauzulu.

Za lakše razumijevanje, najprije citiram, po nama spornu odredbu èlanka 22. Zakona o obveznim odnosima:

Èlanak 22.

(1) Dopuštena je odredba ugovora prema kojoj se vrijednost ugovorne obveze u valuti Republike Hrvatske izraèunava na temelju cijene zlata ili teèaja valute Republike Hrvatske u odnosu prema stranoj valuti.

(2) U tom sluèaju, ako strane nisu ugovorile drugi teèaj, obveza se ispunjava u valuti Republike Hrvatske prema prodajnom teèaju koji objavi devizna burza, odnosno Hrvatska narodna banka i koji vrijedi na dan dospelosti, odnosno, po zahtjevu vjerovnika, na dan plaæanja.

(3) Ako novèana obveza protivno zakonu glasi na plaæanje u zlatu ili stranoj valuti, njezino se ispunjenje može zahtijevati samo u valuti Republike Hrvatske prema prodajnom teèaju koji objavi devizna burza, odnosno Hrvatska narodna banka i koji vrijedi na dan dospelosti, odnosno, po zahtjevu vjerovnika, na dan plaæanja.

(4) Odredbe ovoga Zakona o kamatama primjenjuju se na novèanu obvezu neovisno o valuti u kojoj je izražena.

A sada argumenti protiv te odredbe iz našeg prijedloga zakona:

Zakonom o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08) u èlanku 22. otvara se mogućnost sklapanja ugovora èije odredbe dopuštaju izraèunavanje ugovorne obveze u službenoj valuti Republike Hrvatske, a na temelju cijene zlata ili teèaja valute Republike Hrvatske u odnosu prema stranoj valuti. Odredbe èlanka 22. Zakona o obveznim odnosima omogućuju primjenu tzv. „valutne klauzule“, dakle vezanje obveza nastalih u stvarnosti u nacionalnoj valuti Republike Hrvatske na vrijednost neke druge valute ili cijenu zlata.

S druge strane, èlanak 21. stavak 1. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (NN 75/2008) glasi: „(1) Novèana jedinica Republike Hrvatske jest kuna, koja se dijeli na stotinu lipa.“ Stavak 3. istog èlanka predviða i mogućnost plaæanja drugim valutama u Republici Hrvatskoj, no ne i stvaranje obveza u

stranim valutama.

Opæa je ocjena struène javnosti da je hrvatsko društvo „visoko euroizirano“ i da oslanjanje na strane valute (posebice EUR, ali i druge kao švicarski franak i amerièki dolar) u bankarskom i drugom poslovanju proizlazi iz te èinjenice. No vrijedi i obrnuto, naime Hrvatska je „euroizirana“ jer institucije nisu na zakonodavnom planu, kao ni na planu primjene postojeæih krnjih odredaba poduzele dostatne napore da bi zaštitile financijsku (u ovom sluèaju valutnu) nezavisnost i suverenost Republike Hrvatske. Postojeæe zakonsko ureðenje kao i opæepoznatu praksu kojom se primjenjivala odredba èlanka 22. Zakona o obveznim odnosima smatramo izravnom opasnošæu za suverenitet Republike Hrvatske. Stoga smatramo nužnim ukinuti odredbu èl. 22. Zakona o obveznim odnosima jer se pokazalo da ona ide u korist iskljuèivo zajmodavcima, odnosno bankarskog sustava Republike Hrvatske, dok taj isti bankarski sustav dokazano ne radi u korist Republike Hrvatske i njezinih graðana, a posebice u ovo vrijeme gospodarske krize. Potpuno izigravanje namjere zakonodavca, koji je unošenjem zakonske moguænosti za ugovaranjem valutne klauzule išao za time da ostvari njezinu osnovnu svrhu – oèuvanje vrijednosti stranaèkih èinidaba kakve su postojale u trenutnu sklapanja ugovora, u hrvatskoj stvarnosti dovelo je do toga da se prema podacima HNB-a za lipanj 2012. svako sedmo kuæanstvo slama pod dugovima. Velik dio tih obitelji zacijelo je Źrtva zlorporabe odredbe o valutnoj klauzuli od strane kreditnih institucija, a suprotno njezinoj svrsi i intenciji zakonodavca, pri èemu su grubo kršena osnovna naèela obveznih odnosa – naèelo savjesnosti i poštenja, naèelo jednake vrijednosti èinidaba kod sklapanja pravnog posla, te ureðenje meðusobnih odnosa koje se ne protivi moralu društva.

Valuta ili vaŹenje predstavlja skup zakonskih odredbi kojima se propisuje što je zakonsko i definitivno sredstvo plaæanja u nekoj drŹavi. Prema tome, novac u nekoj drŹavi je sastavno obiljeŹje njenog suvereniteta, napose monetarnog. Buduæi da drŹava odreðuje što æe biti novac na njenom podruèju, to znaèi da druge (tuđe) valute ne mogu biti zakonsko i definitivno sredstvo plaæanja u sluŹbenom prometu, odnosno novèanim transakcijama. Svaka druga praksa predstavlja negiranje zakona i drŹave, odnosno narušavanje njene monetarne suverenosti.

Valutna klauzula, koja se pojavljuje u ugovorima i duŹnièko-vjerovnièkim odnosima u Republici Hrvatskoj, èini upravo to - negira njenu monetarnu suverenost. Doduše, Zakon o obveznim odnosima u èlanku 22 ne odreðuje obvezu plaæanja ugovorne obveze u stranoj valuti, veæ prepušta volji ugovornih stranaka kako æe se izvršiti plaæanje. Posljedièno, u istom èlanku se “dopušta odredba ugovora prema kojoj se vrijednost ugovorne obveze u valuti Republike Hrvatske izraèunava na temelju cijene zlata ili teèaja valute Republike Hrvatske u odnosu prema stranoj valuti“. Dakle, u ovom Zakonu se na mala vrata dopušta vezivanje ugovorne obveze u kunama za teèaj neke strane valute koja je navedena u ugovoru i protuustavno rušenje monetarnog suvereniteta drŹave.

Argumenti koji govore u prilog štetnosti ove odredbe su sljedeæi:

a) Sve transakcije koje se ugovaraju na podruèju Republike Hrvatske iskljuèivo su domaæe naravi, jer se iskljuèivo radi o unutrašnjem prometu roba i usluga, a ista je situacija i sa ugovorima o kreditima, pa se prema tome moraju i mogu podmiriti u kunama. Nije rijeè o meðunarodnim transakcijama u kojima je obveza izražena u stranoj valuti ili gdje je ta valuta vezana za teèaj treæe valute. Valutna klauzula ima smisla samo u meðunarodnim transakcijama. Valutna klauzula se prakticira i u nekim drugim tranzicijskim zemljama, zbog nestabilnosti domaæe valute. No u Hrvatskoj to nije sluèaj jer je kuna od 1994. godine jedna od najstabilnijih svjetskih valuta (u odnosu na euro i dolar) i èvrsto je vezana uz euro. O tome brine Hrvatska narodna banka. Od 1994. godine do danas stopa inflacije u Hrvatskoj je veoma niska, pa ni inflacija ne moŹe biti opravdanje za

deviznu klauzulu. Dakle, devizni tečaj kune i stopa inflacije su stabilni, a inzistiranje banaka na valutnoj klauzuli stvara se nepovjerenje u domaću valutu i poništavaju napori da se èvrstim kursom to povjerenje ojaèa.

b) Zakon o obveznim odnosima u èlanku 22. valutnoj klauzuli daje epitet „dobrovoljnosti“ a ne prisile u primjeni. Kako god, uvjereni smo da je i samo spominjanje ovakve mogućnosti narušavanje monetarne suverenosti Hrvatske, jer je kuna zakonsko i definitivno sredstvo plaćanja i ni jedna druga valuta ne smije se koristiti niti za plaćanja, a niti kao podloga za reguliranje i određivanje izvorne ugovorne obveze u kunama. Svako korištenje strane valute u tom kontekstu isključivo je predmet špekulacije, klađenja i nepoštenog postupanja, te niti u kojem slučaju nije u interesu Republike Hrvatske i njenih građana.

c) Cijene za ugovorene robe i usluge u Hrvatskoj izražene su u kunama a krediti se isplaćuju u kunama (kunski krediti). Postojanje valutne klauzule podrazumijeva da se i cijene moraju također paralelno vezati za neku stranu valutu. Pošto to nije tako, jasno je da se radi o jednostranom pristupu u primjeni valutne klauzule, nepoštenom postupku i prijevari.

d) Valutna klauzula teret rizika promjene deviznog tečaja valute prebacuje na dužnika. Pošto rezidenti Republike Hrvatske svoje prihode ostvaruju gotovo isključivo u domaćoj valuti, jasno je da promjena deviznog tečaja npr. švicarskog franka ili eura izravno povećava njihove obveze bez pravog razloga. Naime, riječ je o domaćim transakcijama u kojima nije došlo do promjene cijene niti glavnice. Zbog toga valutna klauzula ima špekulativni karakter i u krajnje nepovoljan položaj stavlja dužnika, a koristi isključivo špekulantskim interesima banaka.

e) Valutnu klauzulu valja ukinuti i na kredite i na depozite. To, s druge strane, ne prijeći banke da odobravaju i tzv. devizne kredite, koji se odobravaju i vraćaju u stranoj valuti. Također je normalno da i deponenti, koji ulažu u banku strani novac u obliku gotovog ili depozitnog novca, imaju pravo isti novac podići u stranoj valuti, U tom slučaju vrijedi naèelo iste valute, pa su prema tome i vjerovnik i dužnik u ravnopravnom položaju. Međutim, treba zabraniti valutnu klauzulu u slučaju kada klijent banke oroćava kunski depozit. U svakom drugom slučaju nastupa valutni rizik koji mora biti ravnopravno raspoređen.

f) Odobravanje kredita uz valutnu klauzulu stavlja dužnika u krajnje neravnopravan položaj. Naime, valutna klauzula, pošto je špekulativnog karaktera, podrazumijeva prethodno dobro poznavanje segmenta upravljanja valutnim rizikom, što za banku nije problem jer zapošljava eksperte. Međutim, korisnici kredita u najvećoj mjeri nemaju takva znanja pa su izloženi značajnom riziku o kojemu prethodno nisu dovoljno informirani, što znači da ih se dovodi u zabludu. Takav postupak nesumnjivo predstavlja kazneno djelo.

g) Ako je netko uzeo kredit za kupnju stana u Hrvatskoj, a banka je uvjetovala valutnu klauzulu (vezanu uz franak) riječ je, zapravo, o dva posla. Jedan je kupoprodaja stana u kunama. Drugi je ugovor o kreditu između banke i klijenta kojemu trebaju kune da bi kupio stan. Promjena tečaja franka, odnosno kune nema nikakve veze sa cijenom njegovog stana, pa ni kad ta cijena pada, odnosno posebno u tom slučaju. Vezivanje objekta kupnje (stana) za tečaj švicarskog franka je besmisleno u domaćim transakcijama i štetno jer otvara put špekulacijama, a banka je, kao profesionalna institucija, favorizirana mogućnošću upravljanja valutnim rizikom u odnosu na klijenta.

h) Analiza bilanci banaka koje su odobravale kredite građanima vezane za švicarski franak govori da te banke nisu niti u jednom slučaju kupovale franke kako bi uravnotežile svoju valutnu poziciju, već su njihovi izvor sredstava za kreditiranje bili dominantno u eurima i kunama, a tečaj eura i kuna nije se mijenjao. Banke su samo iznimno kupovale franke i koristile swap operacije kao vezu eura i franka. Dakle, riječ je o klađenju u situaciji kada su banke znale da HNB štiti tečaj kune prema euru a ne prema drugim valutama. Dakle banke su sklapale oklade koje nisu mogle izgubiti. Takvi poslovi stvaraju nièim opravdanu i nepoštenu ekstradobit bankama.

i) Predlažemo stoga trenutaèno ukidanje valutne klauzule i njeno prevođenje u dosadašnjim

ugovorima u „indeksnu klauzulu“, koja se odnosi na kretanje indeksa maloprodajnih cijena u Republici Hrvatskoj, a što predstavlja jedinu logičnu vezu s izvornim obvezama izraženim u kunama i štiti kupovnu moć domaćeg novca, odnosno glavnice.

j) Ukidanje valutne klauzule neće destabilizirati banke, jer banke na razini sustava imaju uravnotežen odnos između aktive i pasive. Ukidanje valutne klauzule također bi potaknulo kredite u kunama i korištenje domaćeg novca, čime se ojačava monetarni suverenitet Republike Hrvatske.

k) Valutna klauzula u Hrvatskoj značajno je doprinijela euroizaciji sustava, što jasno dovodi do valutno induciranog kreditnog rizika. To je situacija u kojoj, zbog slabljenja kune u odnosu na frank (a moguće i prema euru) dužnici više nisu u stanju vraćati kredite. Dakle, valutni rizik se pretvara u kreditni rizik. Upravo to se dešava i sve će se intenzivnije dešavati narednih mjeseci. Tako se stvara sustavni rizik, kojim ni banke više ne mogu upravljati. Rezultat je kreditni slom i neminovna devalvacija (što valjda nitko danas ne želi), te potpuni ekonomski kaos.

l) Valutna klauzula dovodi u veliku opasnost čitav sustav i sve pojedince, problem postaje nerješiv i s monetarne razine seli se na socijalnu i političku. Ako tome dodamo da se uz valutnu klauzulu koristi i klauzula promjenjive kamatne stope, čije razloge promjena banke ne moraju nikome objašnjavati, jasno je da se radi o dijelu gospodarskog sustava u kojemu se ne poštuju tržišna načela i jednakopravnost te ne postoji nikakva praksa zaštite korisnika financijskih usluga.

m) Valutna klauzula je prava tempirana bomba koja može uništiti svakog pojedinog dužnika, njihove obitelji, ali i čitavo gospodarstvo. Loša gospodarska situacija i negativni trendovi, kako u Hrvatskoj tako i u EU, stvaraju pretpostavke za ubrzano djelovanje deprecijacijskih/devalvacijskih pritisaka, a to će ugroziti hrvatsko gospodarstvo, društvo i državu. Zadatak je Hrvatskog sabora, Vlade RH, svih nadležnih institucija i političkih stranaka da to spriječe na vrijeme.

n) Prva institucija koja treba ukinuti praksu korištenja valutne klauzule je sama država. Ona mora prestati emitirati obveznice i trezorske zapise uz valutnu klauzulu, kao i uzimati bankarskih kredita uz valutnu klauzulu. Na taj način će promovirati veću upotrebu kune i ohrabriti i banke i gospodarstvo, kao i građane, da koriste kune u svim transakcijama.

o) Hrvatski monetarni i bankarski sustav, zahvaljujući valutnoj klauzuli i masovnoj prodaji banaka, u ogromnoj mjeri ovisni su o vanjskim čimbenicima.

Sa žaljenjem moram priznati da me začudilo kako gospodin Santini komentira neki prijedlog na temelju kratke informacije u medijima a bez uvida u prijedlog zakona, obrazloženje i argumente. Koje smo pisali uz savjetovanje s uglednim ekonomskim i monetarnim stručnjacima. Eto, sada gospodin Santini može komentirati argumente i učiti u polemiku sa svojim kolegama po struci.